

El llenguatge

Una regla d'or (II)

Segons una regla d'or de la gramàtica catalana, quan, en una oració de relatiu, el grup el que (o la que, els que i les que) és substituïble per el qual (o la qual, els quals i les quals), significa que cal fer necessàriament la substitució d'aquell grup (el que, etc.) pel relatiu compost (el qual, etc.) —o bé per altres termes relatius, que indicarem tot seguit. Dit, doncs, més exactament, la possibilitat de la substitució indicada ens mostra sense lloc a dubtes que l'ús del grup el que o les seves variants és una incorrecció gramatical que cal evitar. Es el que s'esdevé amb frases com les següents, habituals en la informació d'actualitat, que sovint es resolien indegudament amb el conjunt el que: S'ha celebrat una reunió en la qual han participat... Han fet públic un comunicat en el qual donen a conèixer... Fou rebut pel president, amb el qual va conversar durant... Han visitat l'alcalde de la ciutat, al qual han comunicat l'estat... Han pres uns acords dels quals no s'ha facilitat informació a... Segons unes notícies de les quals s'ha fet ressò...

Els altres termes relatius que hem dit que també poden convenir en aquests casos —és a dir, amb el mateix valor que el relatiu compost— són els pronoms forts qui (representant persones) i què (representant coses): Fou rebut pel president, amb qui va conservar... Han visitat l'alcalde, a qui han comunicat... S'ha celebrat una reunió en què han participat... Segons unes notícies de què s'ha fet ressò... Caldria afegir-hi, encara, el locatiu on, que pot usar-se, indicant lloc, amb el mateix valor que en el qual i en què: L'acte es va celebrar a la casa on (en la qual, o en què) va néixer el poeta.

Centrant, de nou, la qüestió en l'expressió oral (el llenguatge dels locutors), cal assenyalar, encara, tal com insinuàvem ahir, l'ús indegut, en aquests casos, del relatiu feble que en lloc del relatiu fort què, cosa que té lloc, especialment, després de la preposició en. Sentim, sovint, frases com S'ha elaborat un projecte «en-que» es preveu..., és a dir, amb el relatiu pronunciat amb una vocal neutra, com el de les frases El dia que et vegi o L'home que crida. Aquesta pronunciació s'ha d'evitar rigorosament. Cal dir S'ha elaborat un projecte en què (o bé en el qual) es preveu..., amb el mot què pronunciat clarament amb una e oberta, exactament amb el mateix valor fònic que aquest mot té —usat com un interrogatiu— en frases com Què passa? A mi què m'expliques? o No sé què volen.

Albert Jané